स्वीकृत मिति :- २०७९/०८/१६

पाटन नगरपालिकाको
विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौटको अन्त्यका लागि
कार्ययोजना

(२०७९/८०-२०८४/८५)

पाटन नगरपालिका,
बैतडी
सुदुरपश्चिम प्रदेश नेपाल

नगर प्रमुख

पाटन नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

पाटन, बैतडी
सुदूरपश्चिम प्रदेश नेपाल

मन्तब्य

विभेदपूर्ण लिंग छनौट भनेको सामान्यतया आफ्नो सन्तानको लिंग छनौट गर्नु हो । नेपालको वालबालिका ऐन २०७५ ले वालबालिका बीच हुने कुनै पनि प्रकारको विभेदलाई निषेध गरेको छ साथै नेपालको मुलुकी \अपराध संहिता ऐन २०७४ ले नेपालमा गर्भपतनलाई कानुनी मान्यता दिए तापनि लिंग पहिचान गरि सोको आधारमा गरिने गर्भपतनलाई दण्डनीय बनाएको छ । नेपालमा परम्परा, संस्कार, धर्म, सामाजिक मुल्य मान्यता, पितृसत्तात्मक शक्ति संरचना र महिला तथा किशोरीमा हुने हिंसा विभेद पुर्ण लिंग छनौटका मुल कारणहरु हुन ।

पाटन नगरपालिकाले विभेदपूण लैङ्गिक छनोटको समस्यालाई सम्बोधन गर्ने **विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौटको अन्त्यका लागि कार्ययोजना** (२०७९/८०-२०८४/८५) पाँच वर्षे कार्ययोजनालाई अन्तिम रूप दिएको छ । हाम्रो नगरपालिकाको नेतृत्वमा यो समस्यालाई न्यूनिकरण गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छौं । हामीले शिक्षा, सचेतना अभियान, सामुदाय परिचालन र विभेदपूण लिङ्ग छनोटलाई निषेध गर्ने कानुन र नीतिहरूको बलियो कार्यान्वयन समावेश गर्ने बृहत् कार्य योजना विकास गरेका छौ ।

यस कार्य योजनाको विकासमा संलग्न हुने र प्राविधिक सहयोग गर्ने यूनएफपीए र सबैलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु र यसलाई कार्यान्वयन गर्न हामी सबैलाई साथ दिन म आह्वान गर्दछु । सँगै, हामी एक समाजको लागि काम गर्न सक्छौं जहाँ पुरुष र महिलालाई समान सम्मान र मर्यादाको साथ व्यवहार गरिन्छ ।

धन्यवाद ।

२०७९।१०।२५
गौरी सिंह रावल
नगर प्रमुख
मेयर

फोन नं.०९५-४०००५७ E-mail : ptnmun@gmail.com Website : www.patanmun.gov.np

विभेदपूर्ण लिंग छनौट अन्त्यका लागि राष्ट्रिय रणनीति २०७८-२०८८ अनुसार पाटन नगरपालिकाको आगामी ५ बर्षको (२०७९/८०-२०८४/८५) कार्ययोजना

पृष्ठभूमि

विभेदपूर्ण लिंग छनौट (GBSS) भनेको सामान्यतया आफ्नो सन्तानको लिंग छनौट गर्नु हो। यद्यपि, विभेदपूर्ण लिंग छनौट जन्मनु अघि र जन्म पछि पनि हुन्छ। छोराहरुको पक्षमा विभेदपूर्ण लिंग छनौट नेपालमा लैगिंक असमानताको अभिव्यक्ति हो। यो असमान परम्परा संस्कृति, धर्म, सामाजिक, आर्थिक र कानूनी अन्यायमा गहिरो रुपमा सम्मिलित छ जसले बालिकाहरु र महिलाहरुलाई अवमूल्यन गर्दछ। ऐतिहासिक रुपमा प्रचलित लैंगिक मानसिकताले छोराहरुलाई प्राथमिकता दिन्छ र उनीहरुलाई आमाबाबुको लागि आर्थिक सहयोग र बुढेसकाल सुरक्षाको स्रोत मान्दछ। साथै, प्रचलित धार्मिक विश्वासले आमाबावुको अन्तिम संस्कार गर्न छोराहरुलाई मात्र अनुमति दिन्छ। फलस्वरुप, परिवारमा छोरा हुनुलाई सामाजिक रुपमा गौरवको कुरा मानिन्छ।

यसका साथै, पितृसत्तात्मक शक्ति संरचनामा, नेपाली महिलाहरुमा स्वायत्तता र शारीरिक अखण्डताको कमी छ, जुन उनीहरुका पुरुष समकक्षीहरुमाथि आर्थिक र कानुनी निर्भरताका कारण थप अपांग भए सरह हुन्छन। कम प्रजनन् क्षमतालाई प्रोत्साहन गर्ने सरकारी जनसंख्या नियन्त्रण रणनीतिहरु जस्ता कारणहरुले गर्दा परिवारको आकार सीमित गर्ने बढ्दो सामाजिक प्रवृतिको भार नेपाली महिलाहरुले पनि वहन गर्छन्।[१]

बालिकाहरु र महिलाहरु विरुद्धको प्रचलित भेदभाव र उदीयमान प्रजनन् नियन्त्रण नीतिहरु, साथै तिनीहरुको सुरक्षामा बढ्दो चिन्ताहरु जस्तै लैंगिकतामा आधारित हिंसाको डरले पनि अक्सर महिलाहरुलाई छोरी बच्चा जन्माउने वा सामाजिक भेदभाव र कलंकको सामना गर्ने निर्णय गर्ने बीचमा छनौट गर्न प्रेरित गर्छ। गर्भपतन को आधा हिस्सा असुरक्षित अनुमान गरिएको छ। यो एक विश्वव्यापी समस्या हो। विश्व स्वास्थ्य संगठनका अनुसार प्रत्येक वर्ष २ करोड २० लाख असुरक्षित गर्भपतन हुने गर्दछ जसको परिणामस्वरूप ४७,००० महिलाहरुको मृत्यु हुन्छ र ५० लाख अपांग हुन्छन्।

नेपालमा यसको अवस्था

सन् १९८० को दशकमा विश्व प्रजनन् सर्वेक्षणले पहिलो पटक यो घटनालाई अभिलेखीकरण गरेदेखि नै नेपाललाई छोराको लागि बलियो प्राथमिकता दिने देशको रुपमा चिनिन्छ।[२] विवाहित महिलाहरुलाई छोरा नजन्माएसम्म छोरा जन्माउन दबाव दिइन्छ। बलियो छोरा जन्माउने प्राथमिकताले पुरुष जनसंख्याको असमानता बृद्धि गर्न सक्छ जसले स्रोत बाँडफाँडको सन्दर्भमा छोरीहरुलाई भेदभावपूर्ण व्यवहार गर्न सक्छ, जसले महिलाहरुलाई मृत्युदर र रुग्णतामा क्षति पुऱ्याउँछ। जन्मको समयमा वास्तविक लिंग अनुपात जैविक रुपमा स्थिर छ, सामाजिक र व्यवहारिक हस्तक्षेपको अभावमा प्रति १०० छोरी जन्मेमा लगभग

१ National Population Policy 2071 B.S., Ministry of Health and Population, Government of Nepal, p. 4 and 7.

२ Cleland, J., Verrall J., & Vaessan, M. (1983). Preference for the sex of children and their influences on Reproductive Behavior World Fertility Survey: Comparative Studies, No. 27. International Statistical Institute, Voorburg, Netherlands.

१०५-१०७ छोरा जन्मन्छन् ।[3] नेपालमा तराई र पहाडी क्षेत्रका केही जिल्लामा जन्मदरको लैंगिक अनुपात बिकृत वा बिकृत लिंग अनुपात देखिएको छ । नेपालमा १० वर्ष मुनिका बालबालिकामा बालकहरु बालिकाहरुको तुलनामा २.२ प्रतिशतले बढी छन् । नेपालको शहरी क्षेत्रका बालिकाहरुको तुलनामा बालक ५.६ प्रतिशत बढी रहेका छन् भने ग्रामीण क्षेत्रमा बालिकाको तुलनामा बालक १.७ प्रतिशत बढी रहेकाछन् ।[4]

चित्र १ ले १९९५ र २०१५ को बीचमा नेपालमा जन्मदरको लैंगिक अनुपात (Sex Ratio at Birth) को प्रवृति देखाउँछ । जहाँ जन्मदरको लैंगिक अनुपात बढ्दै गइरहेको देखिएको छ, सन् २००० मा १०० बालिका जन्मिदा ९८ बालक जन्मिएका थिए भने २०१५ मा ११० बालक जन्मेका थिए ।

चित्र १: नेपालमा जन्मदरको लैंगिक अनुपात (Sex Ratio at Birth) १९९५-२०१५ (नेपाल जनसांख्यिक तथा स्वास्थ्य सर्भेक्षण १९९६-२०१६)

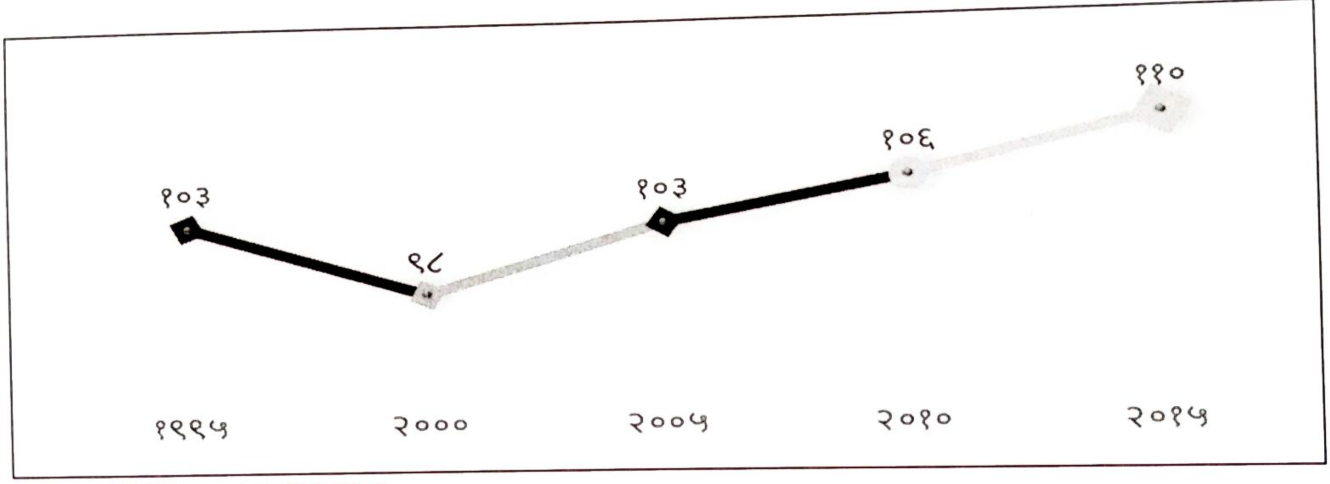

Source: *CREHPA and UNFPA 2018*

नेपालमा, तथापि, महिलाहरु को तुलना मा धेरै पुरुष नवजात शिशु मर्छन् (पुरुष: प्रति हजार जीवित जन्म मा ३७ मृत्यु, महिला: प्रति हजार जीवित जन्म ३३ मृत्यु) । नेपालमा प्रजनन क्षमता ह्वात्तै घटेको छ । विगत १५ बर्षमा नेपाली महिलाहरुको प्रजनन क्षमता दुई बच्चा सम्म घटेको छ । औसतमा १९९६ को दौरान एक महिलाले ४.६ जन्म गरेका थिए तर २०११ मा यो घटेर प्रति महिला २.६ जन्म भयो भने २०१६ मा २.३ मा घटेको थियो अझै केहि शहरी क्षेत्रहरुमा कुल प्रजनन् दर (TFR) १.४ भन्दा कम छ ।

गर्भपतन सम्बन्धि कानून यति धेरै उल्लघन गरिएको छ कि छोरीको जन्म दरमा एक उल्लेखनीय कमी भएको थियो । बेलायती शोधकर्ता मेलानी डन फ्रस्ट र उनको टोलीले २०१३ मा गरेको एक अध्ययनले २००७-२०१० मा प्रति १ हजार केटामा ७४२ केटीहरु रहेको पाएका थिए, जुन १९९८-२००० मा १,०००

---

3 Johansson, S. & Nygren, O. (1991). The missing girls of China: A new demographic account. The Population and Development Review:35-51.

4 Nepal Population and Housing Census, 2011, Central Bureau of Statistics, p. 40 and 41.

मेयर

केटाहरु बाट १,०२१ केटीहरु थिए । कानुनी गर्भपतनको सामान्य लागत १००० को आसपास छ तर गर्भावस्था र अन्य कारकहरुको अवधिमा निर्भर गर्दछ, गैरकानुनी लागत मनपरी बढाउने गरेको पाइन्छ ।

यो धेरै निजी अस्पतालहरु र क्लिनिकहरु को लागी एक आकर्षक आम्दानीको श्रोत बनिसकेको छ यद्यपि केहि गैरकानुनी रुपमा संचालन गर्दछन, जसले धेरै गर्भपतन दुबै अवैध र असुरक्षित बनाउँछ । २०१७ को प्रारम्भमा, my Republica को रिपोर्ट अनुसार, काठमाडौंमा गर्भपतन गर्ने हजारौं महिलाहरु मध्ये ३० प्रतिशत किशोरकिशोरी थिए । यसले उनीहरुको जीवनमा पछि जन्म दिने क्षमतामा कस्तो असर पार्छ ? विशेष गरी यदि गर्भपतन अदक्ष स्वास्थकर्मी द्वारा गरिन्छ भने ।

लैंगिक समानतामा कानुनी प्रत्याभूति

नेपालको संबिधान २०७२: नेपालको संविधान (२०७२) ले महिलाको सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्यको हकलाई मौलिक हकको रूपमा सुनिश्चित गरेको छ । सुरक्षित मातृत्व अधिकार र महिला प्रजनन स्वास्थ मौलिक अधिकार को रुपमा प्रत्याभूत गरेको छ। यसका साथै, महिला विरुद्व धार्मिक, सामाजिक, सांस्कृतिक परम्परा, प्रचलन वा अन्य कुनै आधारमा शारीरिक, मानसिक, यौनजन्य, मनोवैज्ञानिक वा अन्य कुनै किसिमको हिंसाजन्य कार्य वा शोषण गरिने छैन । त्यस्तो कार्य कानून बमोजिम दण्डनीय हुनेछ र पीडितलाई कानून बमोजिम क्षतिपूर्ति पाउने हक हुनेछ ।

सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ अधिकार ऐन २०७५: सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन, प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि रुग्णता र सुरक्षित गर्भपतन सम्बन्धि ब्याख्या गरेको छ भने थप रूपमा, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार ऐन (SMRHR) ऐन (2018) मौलिक अधिकारको ग्यारेन्टी गर्न लागू गरिएको थियो जसले सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन, प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी रोग र सुरक्षित गर्भपतन सम्बन्धी सबै कुराहरूलाई व्यापक रूपमा समेट्छ ।

लिंग छनौटको आधारमा गरिने गर्भपतन बिरुद्ध कानुनी प्राबधान

- ✓ नेपालको वालबालिका ऐन २०७५ ले वालबालिका बीच हुने कुनै पनि प्रकारको विभेदलाई निषेध गरेको छ,
- ✓ नेपालको मुलुकी ऐन (२०५९ को ११औ संसोधन) ले नेपालमा गर्भपतनलाई कानुनी मान्यता दिए तापनि लिंग पहिचान गरि सोको आधारमा गरिने गर्भपतनलाई दण्डनीय बनाएको छ,
- ✓ नेपालमा हाल लिंग पहिचान गरि गरिने गर्भपतन संग सम्बन्धित दुइवटा कानुनी व्यबस्थाहरु (मुलुकी अपराध संहिता ऐन २०७४ र सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार ऐन २०७५) रहेका छन्,
- ✓ मुलुकी अपराध संहिता ऐन २०७४ र सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार ऐन २०७५ अनुसार:
  - कसैले पनि भ्रुणको लिंग पहिचान गर्न गराउन पाइदैन, गर्भवती महिलालाई करकाप, धम्कि, ललाईफकाई वा प्रलोभन मा पारि लिंग पहिचान गर्न प्रतिबन्ध,
  - लिंग पहिचान गराउने महिला र यस्तो सेवा प्रदान गर्ने चिकित्सक/स्वास्थयकर्मीलाई ३-६ महिना सम्मको कैद हुने,
- ✓ लिंग पहिचान गरि १२ हप्ता सम्मको गर्भको गर्भपतन गरेमा २ बर्ष सम्म कैद र १०,००० रुपया सम्म जरिवाना,

मेयर

- ✓ लिंग पहिचान गरि १२-२५ हप्ता सम्मको गर्भपतन गरेमा ४ बर्ष सम्म कैद र ३०,००० रुपया सम्म जरिवाना,
- ✓ लिंग पहिचान गरि २५ हप्ता भन्दा बढीको गर्भपतन गरेमा ६ बर्ष सम्म कैद र ५०,००० रुपया सम्म जरिवाना,
- ✓ सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार ऐन २०७५ का अनुसार निम्नअवस्थामा मात्र गर्भपतन गर्न पाइन्छः
  - गर्भवती महिलाको इच्छा बमोजिम १२ हप्ता सम्मको गर्भ,
  - गर्भवती महिलाको स्वास्थ्य जोखिममा रहेको अवस्थामा चिकित्सकको सल्लाह बमोजिम २८ हप्ता सम्मको गर्भ,
  - जबरजस्ति करणी/हाडनाता करणीका कारणले गर्भ रहेमा गर्भवती महिलाको सहमतिमा २८ हप्ता सम्मको गर्भ,
- ✓ गर्भवती महिलामा एच. आई. भी. तथा कुनै अन्य प्रकारका दिर्घकालिन स्वास्थ्य समस्या भएमा महिला को सहमतिमा २८ हप्ता सम्मको गर्भ,
- ✓ पैत्रिक सम्पतिः छोरिहरुलाई पैत्रिक सम्पति माथिको अंशियारका रुपमा कानुनी मान्यता दिएको र अंशबन्डा गर्दा सबै नै अंशियारहरुको अनिवार्य रुपमा अनुमति लिनुपर्ने व्यवस्था भएतापनि व्यवहारमा मालपोत कार्यालयले अंशबंडा गरिएको सम्पति दर्ता गर्ने क्रममा छोरिहरुको अनुमति लिने प्रभावकारी रुपमा कार्यान्यन हुने गरेको छैन,

विभेदपुर्ण लिंग छनौटका विद्यमान कारणहरु

- ✓ परम्परा, संस्कार, धर्म,
- ✓ सामाजिक मुल्य मान्यता,
- ✓ पितृसत्तात्मक शक्ति संरचना,
- ✓ महिलाहरुको आर्थिक तथा कानूनि परनिर्भरता,
- ✓ महिला तथा बालबालिका माथि हुने हिंसा र असुरक्षा का कारण छोरी नजन्माउने,

स्थानीय तह सहजीकरण समिति

उप प्रमुख/उपाध्यक्ष -	संयोजक
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत-	सदस्य
प्रमुख, सामाजिक विकास शाखा-	सदस्य
प्रमुख, शिक्षा शाखा-	सदस्य
प्रमुख, महिला तथा बालबालिका शाखा-	सदस्य
प्रमुख, लेखा शाखा-	सदस्य
प्रमुख, स्थानीय प्रहरी कार्यालय-	सदस्य
प्रतिनिधि नागरिक समाज-	सदस्य
गैर सरकारी संघसंस्था मध्ये २ जना प्रतिनिधि-	सदस्य
प्रमुख, स्वास्थ्य शाखा-	सदस्य सचिव

मेयर

स्थानीय तह सहजीकरण समितिको काम कर्तवय र जिम्मेवारी

- ✓ राष्ट्रिय रणनीतिका आधारमा लागत सहितको स्थानीय तहको कार्ययोजना तयार गर्ने,
- ✓ राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजनामा रहेका कार्यक्रमहरुलाई अन्तर ईकाई तथा यस समितिका सदस्य संस्था/ईकाईहरुको वार्षिक कार्यक्रममा प्राथमिकताका साथ समावेश गरी कार्यान्वयन गर्न आवश्यक समन्वय एवं पहल गर्ने,
- ✓ स्थानीय तह भित्रका वडाहरुबीच समन्वय गरी राष्ट्रिय रणनीति र कार्य योजनालाई कार्यान्वयन गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने,
- ✓ संचालित कार्यक्रमहरुको नियमित तथा आवश्यता अनुसार अनुगमन गरी आवश्यक पृष्ठपोषण र निर्देशन दिने,
- ✓ समितिको बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ,
- ✓ समितिले बैठकमा आवश्यकता अनुसार सम्वन्धित विज्ञ एवं संस्थाका प्रतिनिधि आमन्त्रित सदस्यहरुको रुपमा बोलाउन सक्ने छ,
- ✓ बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

अनुगमन र मूल्यांकन:

विभेदपूर्ण लिंग छनौट अन्त्यका लागि तयार गरिएको कार्ययोजना प्रभावकारीरुप कार्यान्वयन गर्न र आवश्यक पृष्ठपोषण प्रदान गर्न नगरपालिकाले देहाय बमोजिमको अनुगमन तथा मूल्यांकन संयन्त्र तयार गर्नेछ ।

- ✓ विभेदपूर्ण लिंग छनौट अन्त्यका लागि राष्ट्रिय रणनीतिमा ब्यवस्था गरिएको स्थानीय तह सहजीकरण समितिलाई यो कार्ययोजना प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अनुगमनको जिम्मेवारी दिइनेछ ।
- ✓ नगरपालिकामा रहेको अनुगमन संयन्त्रलाई पनि यो कार्ययोजना प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अनुगमनको जिम्मेवारी दिइनेछ ।
- ✓ यसका साथसाथै आवश्यक र आवधिक रुपमा तेश्रो पक्ष, जिल्ला समन्वय समिति, प्रहरी, स्वास्थ्य कार्यालय, संचारकर्मी र अन्य सरोकारवालाहरुको अनुगमन र मूल्यांकन संयन्त्र तयार गरीनेछ ।

मेयर

विभेदपूर्ण लिंग छनौट अन्त्यका लागि राष्ट्रिय रणनीति २०७८-२०८८ अनुसार आगामी ५ बर्षको (२०७९/८०-२०८४/८५) कार्ययोजना

कृयाकलाप	नतिजा	कार्य सम्पादन सूचक	समय सीमा	जिम्मेवार शाखा	अनुगमन तथा मुल्याकंन निकाय	सहयोगी निकाय	अनुमानित लागत (रु ००० मा)
विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौट अन्त्यका लागि राष्ट्रिय रणनीति, रणनीति १.१: प्रचलित कानून अनुसार तीनै तहका सरकारले लिङ्ग पहिचान गरी गरिने गर्चपतनको विरुद्धमा आवश्यक नीतिहरुको निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।							
हानीकारक प्रचलन अन्त्यका लागि नीति २०७८, नीति १: हानिकारक प्रचलन अन्त्यका लागि नगरपालिको नीति, कानुन, मापदण्डहरुको पुनरावलोकन, संशोधन एवं परीमार्जन गर्ने ।							
१. लिङ्ग छनौट विरुद्धमा आवश्यक रणनीतिक कार्ययोजना निर्माण गर्ने ।	कार्ययोजना निर्माण भएको हुने	कार्ययोजना	२०७९, मंसिर	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस	युएनएफपीए	०
२. पालिकाले विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौटको अन्त्यका लागि राष्ट्रिय रणनीति कार्यान्वयनको लागि सहजीकरण समिति गठन गर्ने ।	सहजीकरण समिति गठन भएको हुने	सहजीकरण समितिको बैठक माइन्यूट	२०७९, मंसिर	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस	सामाजिक विकास मन्त्रालय, युएनएफपीए	०
३. पालिकाले निर्माण गरेको रणनीतिक कार्ययोजनालाई कार्यान्वयन गर्नको लागि अनुगमन ढाँचा निर्माण गर्ने ।	अनुगमन ढाँचा निर्माण भएको हुने	अनुगमन प्रतिवेदन	२०७९, मंसिर	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस	सामाजिक विकास मन्त्रालय, युएनएफपीए	०
४. कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अनुगमन ढाँचा अनुरुप वार्षिक रुपमा प्रतिवेदन तयार गरी प्रदेश र संघीय कार्यान्वयन र समन्वयन, सहजीकरण समितिमा पेश गर्ने ।		वार्षिक प्रतिवेदन	प्रत्येक वर्ष	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस		०

विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौट अन्त्यका लागि राष्ट्रिय रणनीति, रणनीति १.१: प्रचलित कानून अनुसार तीनै तहका सरकारले लिङ्ग पहिचान गरी गरिने गर्भपतनको विरुद्धमा आवश्यक नीतिहरुको निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।							
हानीकारक प्रचलन अन्त्यका लागि नीति २०७८, नीति २: नगरपालिकाको आवधिक, वार्षिक योजनाहरुमा अल्पकालीन एवं दिर्घकालीन कार्यक्रमहरु समावेश गर्ने ।							
१. पालिकामा कार्यरत गैं.स.स.हरुको पहिचान गरी यस कार्ययोजनालाई सघाउने र योगदान पुग्ने गरी कार्यक्रम संचालन गर्न पहल र समन्वय गर्ने ।	छोरीको नाममा रकम जम्मा गर्न र अतिरिक्त र विशेष छात्रबृतिको कोष स्थापना भएको हुने	वैठक संचालन माइन्युट	नियमित	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस	गैसस महासंघ, युएनएफपीए	३००,०००
२. छोरी जन्मेपछि तत्काल पालिकाले छोरीको नाममा २० वर्षे शर्त सहितको खाता खोली निश्चित रकम जम्मा गर्ने ।		खाता खोलेको रेकर्ड	कार्ययोजना शुरु भएको एक वर्ष र नियमित	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस	सामाजिक विकास मन्त्रालय	
३. छोरीको लागि गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्यको पहुँचमा सुनिश्चितता गर्न अतिरिक्त र विशेष छात्रबृतिको व्यवस्था गर्ने ।		छात्रबृति वितरण गरेको रेकर्ड	कार्ययोजना शुरु भएको एक वर्ष र नियमित	शिक्षा शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस, शिविअई	सामाजिक विकास मन्त्रालय, शिविसई	१,०००,०००
विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौट अन्त्यका लागि राष्ट्रिय रणनीति, रणनीति १.१: प्रचलित कानून अनुसार तीनै तहका सरकारले लिङ्ग पहिचान गरी गरिने गर्भपतनको विरुद्धमा आवश्यक नीतिहरुको निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।							
हानीकारक प्रचलन अन्त्यका लागि नीति २०७८, नीति ३: नगरपालिकाको सेवा प्रवाह गर्ने सयन्त्र हानिकारक प्रचलन न्युनीकरण हुनेगरी कार्यक्रम तय गरी सुधार गर्ने ।							
१. कार्ययोजना कार्यान्वयन सम्वन्धि प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी सार्वजनीक गर्ने र प्रदेश र संघीय सरकारमा पेश गर्ने ।	प्रगति प्रतिवेदन पेश गरेको हुने	प्रगति प्रतिवेदन	नियमित	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस		०

२. कार्ययोजना कार्यान्वयनको प्रभावकारीतावारे बार्षिक समिक्षा गर्ने र समिक्षाबाट आएको सुझावको आधारमा कार्ययोजना अद्यावधिक गर्ने ।	नीति निर्माण भएको र लिङ्ग छनौट अन्त्यका लागि छोराछोरी बीच विभेद निराकरण गर्न अभियान संचालन भएको हुने	समिक्षा गोष्ठीको प्रतिवेदन	बार्षिक रुपमा	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस	युएनएफपीए	३००,०००
३. लिङ्ग पहिचान गरी गर्भपतन गर्ने परिवारलाई पालिकाबाट उपलब्ध गरिने सेवा सुविधाबाट बंचित गर्ने नीति अवलम्वन गर्ने ।		नीतिगत निर्णय	कार्ययोजना लागु भएपछि तत्काल	सामाजिक विकास शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस	सामाजिक विकास मन्त्रालय, युएनएफपीए	०
४. पालिकाले विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौट अन्त्यका लागि छोराछोरीवीच विभेद निराकरण गर्न अभियान संचालन गर्ने ।		अभियान संचालन प्रतिवेदन	नियमित	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस	सामाजिक विकास मन्त्रालय, युएनएफपीए	५००,०००
विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौट अन्त्यका लागि राष्ट्रिय रणनीति, रणनीति २: लिङ्ग पहचानको आधारमा गर्भपतन गर्न चाहने दम्पत्ति, परिवार र समाजको सोच परिवर्तनमा जोड दिने । विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौट अन्त्यका लागि राष्ट्रिय रणनीति, रणनीति ४: छोरा र छोरीको समान महत्वलाई प्रवर्द्धन गर्न सामाजिक, सांस्कृतिक, परम्परागत सोच, मान्यता र व्यवहारमा परिवर्तन ल्याउने ।							
हानीकारक प्रचलन अन्त्यका लागि नीति २०७८, नीति ४: नगरपालिका समुदायमा विद्यमान हानिकारक प्रचलन र त्यसबाट सिर्जित सामाजिक एवं सास्कृतिक समस्याहरुलाई कम गर्न विषेश कार्यक्रहरु संञ्चालन गर्ने ।							
१. छोराछोरी बीचको समानता र लिङ्ग पहिचान गरी गरिने गर्भपतनबाट हुने नकारात्मक परिणामको विषयमा जनप्रतिनीधि, सामाजीक अगुवालाई अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	लिङ्ग पहचान गरी गर्भपतन गर्ने गराउने व्यवहारमा	कार्यक्रम संचालन प्रतिवेदन	नियमित	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस	सामाजिक विकास मन्त्रालय, जिसाका, युएनएफपीए	१,०००,०००

२. महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वंयसेविका, आमा समूह, महिला सहकारी संस्था, किशोरकिशोरी संजाल, समूह बैठकमा लिङ्ग पहिचान गरी गरिने गर्भपतनका परिणामका बारेमा छलफल अभिमुखिकरण गर्ने ।	कमी आएको हुने	अभिमुखिकरण संचालन प्रतिवेदन	नियमित	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस, स्वाका	सामाजिक विकास मन्त्रालय, स्वाका, युएनएफपीए	१,०००,०००
३. धार्मिक गुरु, सामाजिक अगुवा, नागरिक समाजलाई छोराछोरीबीच गरिने भेदभाव र विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौटका बारेमा सोच, व्यवहार परिवर्तन सम्वन्धि अभिमुखिकरण संचालन गर्ने ।		अभिमुखिकरण संचालन प्रतिवेदन	नियमित	महिला वालवालिका शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस, जिसाका	सामाजिक विकास मन्त्रालय, जिसाका, युएनएफपीए	५००,०००
४. सामाजिक, सांस्कृतिक अभियान कार्यक्रम (भेला, जात्रा) हरुमा विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौट विरुद्ध विभिन्न सचेतना गर्ने ।		सचेतना संचालन प्रतिवेदन	नियमित	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस	सामाजिक विकास मन्त्रालय, जिसाका, स्वाका, युएनएफपीए	५००,०००
५. लिङ्ग पहिचान गरी गरिने गर्भपतनका परिणामका बारेमा स्थानीय एफएम रेडियो र सामाजीक संजाल मार्फत सन्देशमूलक सूचना प्रवाह गर्ने ।		स्थानीय एफएम रेडियोसंग भएको सम्झौता पत्र	नियमित	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति,	साविका, स्वाका, युएनएफपीए	२५०,०००
६. किशोरकिशोरी संजाल, समूहहरुका नियमित बैठक र सत्रहरुमा लिङ्ग परिचान गरी गरिने गर्भपतनका नकारात्मक परिणामका बारेमा छलफल संचालन गर्ने ।		छलफल संचालन प्रतिवेदन	नियमित	महिला वालवालिका शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस, जिसाका	साविका, स्वाका, युएनएफपीए	२५०,०००

७. विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौट गरिगरिने गर्भपतनका नकारात्मक परिणाम र छोराछोरीबीच गरिने विभेदको विषयमा पारिवारिक संवाद संचालन गर्ने ।		संवाद संचालन प्रतिवेदन	नियमित	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस, स्वाका	साविका, स्वाका, युएनएफपीए	८००,०००
८. विद्यालयमा स्थापना गरिएका किशोरकिशोरी मैत्री सूचना केन्द्रमा लिङ्ग पहिचान गरी गरिने गर्भपतनवारे अभिमुखिकरण र छलफल संचालन गर्ने ।		छलफल संचालन प्रतिवेदन	नियमित	शिक्षा शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस, शिविसई	साविका, स्वाका, शिविसई, युएनएफपीए	७५०,०००
९. विद्यालय र क्याम्पसहरुमा लिङ्ग परिचान गरी गरिने गर्भपतनका वारेमा अतिरिक्त कृयाकलापहरु (वादविवाद, वक्तृत्व कला, निवन्ध, हाजिरीजवाफ प्रतियोगिता) संचालन गर्ने ।		कार्यक्रम संचालन प्रतिवेदन	नियमित	शिक्षा शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस, शिविसई	साविका, स्वाका, शिविसई, युएनएफपीए	५००,०००
१०. माध्यमिक विद्यालयहरुमा चौमासिक रुपमा लिङ्ग परिचान गरी गरिने गर्भपतनका नकारात्मक परिणामकावारे सचेतना कक्षा संचालन गर्ने ।		कार्यक्रम संचालन प्रतिवेदन	नियमित	शिक्षा शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस, शिविसई	साविका, स्वाका, शिविसई, युएनएफपीए	५००,०००
विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौट अन्त्यका लागि राष्ट्रिय रणनीति, रणनीति ३: लिङ्ग पहिचान गरी गरिने गर्भपतनका विरुद्धमा स्वास्थ्यकर्मी तथा अन्य स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरुको भूमिका र दायित्वलाई थप प्रभावकारी वनाइने ।							
हानीकारक प्रचलन अन्त्यका लागि नीति २०७८, नीति ५: हानिकारक प्रचलन न्युनीकरणका लागि संस्थागत र व्यक्तिगत क्षमता विकासका क्षेत्र पहिचान गरी कार्यक्रम निमार्ण एवं कार्यान्वयन गर्ने ।							
१. स्वास्थ्यकर्मीलाई लिङ्ग पहिचान गरी गरिने गर्भपतन गर्न चाहने	लिङ्ग पहिचान गरी गर्भपतन	कार्यक्रम संचालन प्रतिवेदन	नियमित	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन	सामाजिक विकास मन्त्रालय,	७५०,०००

सेवाग्राहीलाई परामर्श प्रदान गर्न क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	गर्ने गराउने व्यवहारमा कमी आएको हुने				समिति, जिसस, स्वाका	साविका, स्वाका, युएनएफपीए	
२. छोराछोरीको समान महत्वका लागि किशोर र पुरुषलाई परिचालन गर्ने र उनीहरुको अर्थपूर्ण सहभागीता सुनिश्चित गराउने ।		बैठक माइन्युट	नियमित	महिला बालबालिका शाखा	स्थानीय तह सिहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस, जिसाका	सामाजिक विकास मन्त्रालय, साविका, स्वाका, युएनएफपीए	५००,०००
३. पालिकाका जनप्रतिनिधिहरु र कर्मचारीहरुलाई विभेदपूर्ण लिङ्ग छनौटका नकारात्मक परिणामबारे अभिमुखिकरण संचालन गर्ने ।		कार्यक्रम संचालन प्रतिवेदन	नियमित	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय तह सहजीकरण समिति, पालिका अनुगमन समिति, जिसस,	सामाजिक विकास मन्त्रालय, युएनएफपीए	५००,०००